Aistė Ragauskaitė

Kapinės Vilniuje, Algirdo gatvės 48C sklype

2022 m. Algirdo g. 48C sklype prieš numatytus statybos darbus vykdyti archeologiniai tyrimai. Didelės apimties tyrimai sklype pradėti 2021 m. I. Čičiurkaitės, jų metu ištirtas 2100,4 m^2 plotas, aptikta 150 kapų su 232 palaikais, rastas fragmentiškai išlikęs XVII–XVIII a. sluoksnis (*ATL 2021 metais*, 2022, p. 118–125).

2022 m. detalieji tyrimai sklype pratęsti, ištirtas bendras 3517,5 m^2 plotas (perkasos 4–11) (1 pav.). Piltiniai grunto sluoksniai perkasose 4, 5 kasinėti 2021 m. vykdytų tyrimų metu, minėtose vietose pasiektas kapų lygis. Naujai suformuotų perkasų 6–10 vietose kasinėjimai pradėti nuo žemės paviršiaus. Sklypo ŠV dalyje (perkasa 9) slūgsojo 0,4–1,3 m storio, ŠR dalyje (perkasos 8, 11) 1,2–1,8 m storio, centrinėje dalyje (perkasos 4, 7) 1,5–2,1 m storio ir P dalyje (perkasos 6, 10) 0,6–3 m storio XIX–XX a. II pusėje susiformavę sluoksniai. Jie buvo sudaryti iš piltinių rudo, pilko smėlio su tamsiai pilkos spalvos tarpsluoksniais ir griuvenomis, po kuriais tirtas supustyto gelsvo smėlio sluoksnis. Piltiniame grunte rasta XVII a. II pusei–XX a. pradžiai būdingos buitinės keramikos šukių, koklių fragmentų, gyvulių kaulų liekanų. Apie 0,5–3 m gylyje nuo buvusio žemės paviršiaus pasiektas nejudintas geltonas smėlis – įžemis. Perkasoje 7 apie 1–1,6 m gylyje atidengtas 9–21 cm storio kultūrinis sluoksnis sudarytas iš juodos smėlingos žemės, jame rasta 155 vienetai XVII a. II pusei–XIX a. pradžiai būdingų koklių, puodų ir puodynių šukių, taip pat nemažai aukštoje temperatūroje perdegusių gyvulių kaulų liekanų ir organikos.

Perkasose 4, 6 pasiekus įžemį, ties H_{abs} 143,49–144,78 m altitude (apie 1,08–3 m gylyje) atidengtas PR–ŠV kryptimi orientuotas 30 m ilgio, 2–5 m pločio griovio kontūras, kurio užpildas sudarytas iš 0,4–2,4 m storio supilto rudo smėlio sluoksnio. Jame rastos tik kelios XVII a. II pusei ir XIX a. pradžiai būdingos puodų šukės. Griovys galėjo žymėti buvusių kapinių ribą vėliausiai iki XVIII a. pabaigos–XIX a. pradžios, kai buvo užpiltas žemėmis ir jo vietoje laidoti mirusieji.

Tyrimų metu sklypo centrinėje dalyje perkasoje 6 ties H_{abs} 145,16–145,18 m altitude (apie 85 cm gylyje) fiksuotos dvi apie 1,5–2,2 m skers-

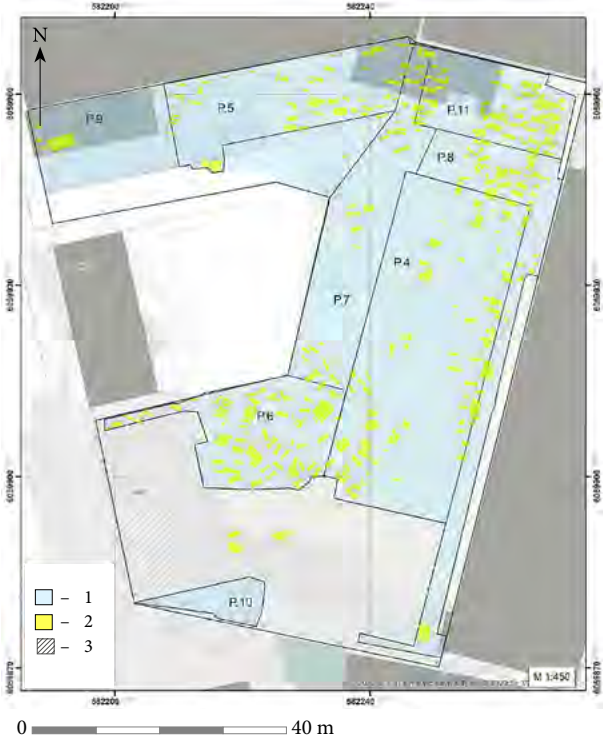

1 pav. Tyrimų vietos situacijos planas: 1 – 2022 m. tyrimų vieta; 2 – aptikti kapai; 3 – 2021 m. vykdyti I. Čičiurkaitės tyrimai. A. Ragauskaitės brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – 2022 excavation area; 2 – identified graves; 3 – excavation by I. Čičiurkaitė in 2021.

0 5 cm

2 pav. Tyrimų metu aptikti ypatieji radiniai iš kultūrinių sluoksnių ir kapų. L. Kajotos nuotr.

Fig. 2. Special finds recovered from the archaeological layers and the graves.

mens netaisyklingo apskritimo formos šiukšlių ir kitokių atliekų duobės su XVII a. II pusės koklių fragmentais, XVIII a. pabaigai–XIX a. pradžiai būdingomis keramikos šukėmis. Užpildai sudaryti iš 19–46 cm dydžio raudonų plytų duženų, molio priemaišų, juodos žemės su šviesaus smėlio intarpais sluoksnio, kuriame gausu gyvulių kaulų ir organikos liekanų.

Tirto sklypo V dalyje (perkasoje 9) įžemyje ties H_{abs} 143,47–143,80 m altitude (apie 1,4 m gylyje) aptikta 16 įvairių formų stulpaviečių be radinių. 10 iš jų (1–10) netaisyklingo stačiakampio formos, maždaug 50x20–30 cm dydžio, išsidėstę dviem eilėmis apie 45 cm atstumu viena nuo kitos. Užpildai sudaryti iš 30–45 cm storio biraus smėlingo gelsvo grunto su rudo ir pilko smėlio intarpais bei sutrūnijusios medienos liekanos. Kitos 6 stulpaduobės (11–16) fiksuotos viena eile išsidėsčiusios prie perkasos Š sienelės, vidutiniškai 18 cm atstumu. Jos apskritimo formos, apie 15–18 cm skersmens, smailėjančiais kraštais į apačią, 1,2–1,3 m gylio, užpildytos pilku smėliu ir mediena. Stulpavietės gali būti kadaise stovėjusios tvoros

stulpų įkasimo vietos – tvora, matyt, buvo aptverti daržai ar dirbami laukai.

Tyrimų metu supustyto smėlio sluoksnyje ir įžemyje, ties H_{abs} 143,76–145,93 m altitude, atidengtos iš viso 386 kapų duobės ir iškelti 575 palaikai. Pagal radinius ir įkapes nustatyta, kad kapinėse buvo laidojama XVIII a. II pusėje–XIX a. pabaigoje. Iš aptiktų 386 kapų duobių 338 yra individualūs, 27 – bendri, juose laidota po 2, 3 mirusiuosius, ir 21 masinis kapas (juose užfiksuota ir iškelta nuo 4 iki 24 palaikų).

Visoje teritorijoje kapai išdėstyti nesilaikant atstumų ir krypties, laidota suardant ankstesnius palaidojimus. Didžiausia aptiktų kapų koncentracija yra tirto sklypo P (perkasa 6) ir Š–R pusėse (perkasos 8, 11). Didelė dalis kapų perkasoje 7 ir 9 suardyti arba visiškai sunaikinti XX a. I pusėje prasidėjus užstatymo procesams, klojant inžinerinius tinklus. Tik tirto ploto ŠR dalyje (perkasos 4, 8) fiksuota eilė kapų duobių, kuriose palaidoti vaikai ir kūdikiai. Mirusieji laidoti karstuose, dalis jų kaustyti kniedėmis ar apkalėliais, pagamintais iš vario ir cinko lydinio.

Tyrimų metu iš viso aptikta ir į radinių sąrašą įtraukta apie 1400 vienetų radinių. Iš jų 1137 vienetai priskiriami masinių ir 263 vienetai – ypačiųjų radinių grupėms (2 pav.). Didžioji dalis radinių rasta ir suinventorinta iš piltinių sluoksnių, perkasimų ir kapų užpildų. Mažiausią, bet informatyviausią radinių dalį sudaro įkapės – tai įvairios aprangos detalės, papuošalai, kryželiai, medalikėliai, rečiau monetos. Įkapės rastos krūtinės, dubens ir galvos srityje. Būdingiausios – varinės, alavinės sagos su kilpele, rečiau stiklinės ar iš kaulo pagamintos sagos su 3–4 skylutėmis ir ornamentu (įkartomis). Tik nedidelė dalis įkapių yra variniai, žalvariniai žiedai, sagtelės, stačiatikių kryželiai, rasta viena Napoleono imperijos saga (užrašai nusitrynę). Keliuose kapuose prie mirusiųjų galvų aptiktos kepurėlių skiautės iš veltinio. Kūdikių ir vaikų kapuose dominavo medalikėliai, kepurėlių likučiai su variniais siūlais, XIX a. būdingi kryželiai.

Cemetery at 48 Algirdo St., Vilnius

In 2022, the excavation that commenced in 2021 at the land plot of 48C Algirdo St. in Vilnius was expanded to encompass a total area of 3,517.5 m^2 (Trenches 4–11; Fig. 1). The site contained fills ranging from 40 cm to 3 m thick, which yielded finds from the second half of the 17th to the end of the 20th century. A fragmented stratigraphic layer with pottery and animal bones from the second half of the 17th to the beginning of the 19th century was identified. Numerous features cut into the sterile soil were also uncovered: midden pits filled with finds and organics from the 17th to the 19th centuries; 16 rectangular and circular postholes with wood remains; and 386 graves. The excavation of the graves yielded 575 sets of human remains that were recorded and removed. The burials range from the second half of the 18th century to the end of the 19th century. A total of 1,400 individual finds were recovered and catalogued (Fig. 2), the majority of which consisted of fragments of stove tiles and household pottery typical of the second half of the 17th to the 19th centuries.

Stanislav Rutkovski

Kapai Gėlių ir Šv. Stepono gatvėse Vilniuje

2022 m. Vilniuje, Šv. Stepono g. 12 ir Gėlių g. 9A sklypuose, prieš šilumotiekio tiesimo darbus atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai. Detaliai ištirtas 140 m^2 ir žvalgytas 36 m^2 plotas, bendrai 176 m^2.